Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Verslag Marktdag Inkoop Groen gas

Rijkvastgoedbedrijf

70 miljoen m3 Groen gas in 2030!

Rijksvastgoedbedrijf i.s.m. Hellemans Consultancy B.V.

De heer Piet Glas
Categoriemanager Energie Rijksoverheid
.....
Rijksvastgoedbedrijf
Directie Transacties en Projecten
Korte Voorhout 7, 2511CW Den Haag
.....
06-2044 7130
piet.glas@rijksoverheid.nl
www.rijksvastgoedbedrijf.nl

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Samenvatting Marktdag Groen gas

Aanleiding en doelstelling

Het Rijksvastgoedbedrijf wil uiterlijk in 2030 haar gasbehoefte als groen gas inkopen en zo bijdragen aan de verduurzaming van de Nederlandse energievoorziening. De Rijksoverheid, Categorie Energie Rijk, is voornemens een aanbesteding te starten ten behoeve van de levering van duurzaam gas vanaf 2020. Het huidige afnamevolume aardgas van 100 miljoen m3 per jaar zal door besparingsmaatregelen dalen naar 70 miljoen m3 aardgas per jaar in 2030.

De markt zal gevraagd om in 2020 per direct de jaarbehoefte van initieel 100 miljoen m3 standaard aardgas te leveren in combinatie met CO_2 compensatiecertificaten en vervolgens in een groeipad van 5 jaar tot maximaal 15 jaar tot 70 miljoen m3 groen gas per jaar te leveren. Gezien de omvang van het gevraagde volume (Nederlandse jaarproductie in 2017 was ongeveer 100 miljoen m3 groen gas) is de intentie om zoveel mogelijk gas te vragen dat afkomstig is van nieuwe, ten behoeve van deze opdracht te realiseren, installaties, teneinde marktverstoring te vermijden. Hiervoor heeft het Rijksvastgoedbedrijf op 18 april 2018 een marktdag georganiseerd. Marktpartijen in de productieketen groen gas zijn op deze 'Marktdag groen gas' geraadpleegd over hoe deze groen gas behoefte via een aanbesteding groen gas het beste ingevuld kan worden. De doelstelling van de marktdag was drieledig;

1. De markt vooraf informeren over de ambitieuze doelstellingen en de ambities van het Rijk ten aanzien van de inkoop van groen gas.
2. Vergaren van aanvullende informatie over de (on)mogelijkheden van deze doelstellingen in de komende Europese aanbesteding.
3. Bij elkaar brengen van marktpartijen uit verschillende disciplines om daarmee de samenwerking binnen de gehele groen gas keten te bevorderen en zo de kans van slagen van de ambities te vergroten.

De marktdag bestond uit een plenair deel, waarin gastheer Piet Glas ten eerste de doelstellingen van het Rijksvastgoedbedrijf ten aanzien van de aanbesteding en de marktdag heeft toegelicht. Vervolgens hebben drie gastsprekers hun visie op een onderdeel van de groen gas markt gegeven. Vervolgens hebben de deelnemers in werkgroepen een aantal vragen over deze aanbesteding uitgewerkt.

Groen gas(t) sprekers

De eerste spreker tijdens het plenaire deel was Mathieu Dumont, senior adviseur bio energie en geothermie bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Hij geeft aan dat de RVO verwacht dat het aandeel groen gas zal moeten groeien van 100 miljoen/jaar naar 6 miljard m3/jaar in het jaar 2050. De meerderheid van de SDE toekenningen voor groen gas productie is de afgelopen jaren niet gerealiseerd door problemen met de financiering. Komende jaren zal RVO zich inzetten om een belangrijke belemmering, het transport van groen gas in het net, samen met netbeheerders, op te heffen.

De tweede spreker was Wolter Elbersen, senior wetenschapper Food en Biobased research aan de Universiteit Wageningen. In zijn verhaal stond de kwaliteit en beschikbaarheid van biomassa centraal. Hij heeft de verschillende biomassa stromen in de huidige productie en de potentie van toekomstige stromen toegelicht waarbij de bronnen (verse) mest, gras en in de toekomst wellicht zeewier als geschikte biomassa voor gasproductie worden gezien. Zijn motto was: "Weet wat je vraagt, je zou het zomaar kunnen krijgen."

Tot slot heeft Dick Hagoort, senior adviseur bij Invest NL, de mogelijkheden geschetst die zijn organisatie (in ontwikkeling) biedt voor ondernemingen en samenwerkingsverbanden met een hoog investeringsrisico welke niet via de reguliere weg gefinancierd kunnen worden.

Bijdragen van de deelnemers

Deelnemers van alle marktpartijen zijn in twee groepen uiteen gegaan om de onderstaande vragen te bespreken.

1. *Wat is volgens u een realistisch groeipad?*
2. *Hoe kan flexibiliteit worden geoptimaliseerd en is de voorgenomen looptijd van 3 x 5 jaar daarin een reële optie?*
3. *Is een vaste prijs voor GvO's mogelijk gedurende de gehele contractperiode?*

De belangrijkste conclusies en vragen of opmerkingen zijn plenair gedeeld en hieronder kort weergegeven.

Vragen en opmerkingen van de deelnemers

1. De vraag is of het Rijksvastgoedbedrijf productiecapaciteit of productievolume moet uitvragen.
2. Er zijn veel groen gas projecten in ontwikkeling, maar deze worden voornamelijk om financiële redenen niet gerealiseerd.
3. Additionele opwek zal moeten worden gestimuleerd, de uitvraag mag niet voor onrust zorgen in de markt.
4. Hoe zit het met het toekomstperspectief van de regelgeving SDE+ subsidie?
5. Er zijn nog onderliggende vragen bij de uitvraag:
    a. Welk type biomassa is gewenst als bron voor groen gas?
    b. Wanneer wordt de eerste productie/levering van groen gas verwacht?
    c. Kan er door het Rijk biomassa worden aangeleverd?
    d. Kan het Rijk financieringsrisico's helpen reduceren ?

Conclusies van de deelnemers

1. Er wordt geadviseerd om de uitvraag op te splitsen in diverse percelen zodat meerdere partijen kunnen bieden op kleine volumes.
2. De uitvraag kan worden toegespitst op zowel leveranciers als rechtstreeks op de producenten van groen gas.
3. Producenten adviseren een uitvraag met een flexibele looptijd, volumes en prijs waarbij tevens onderscheid gemaakt zou moeten worden tussen bestaande productie en additionele productie.
4. De wens is dat het Rijksvastgoedbedrijf haar uitvraag niet toespitst op een bepaald volume, zodat producenten/leveranciers zich kunnen inschrijven met het voor hun op dat moment beschikbare volume.
5. Het is voor sommige producenten essentieel om de levering van aardgas en GvO's groen gas te scheiden en apart aan te besteden.
6. Er zijn verschillende partijen met verschillende belangen bij een dergelijke uitvraag:
    a. Financiers zijn op zoek naar zekerheid van de businesscase
    b. Leveranciers vinden dat een groeipad noodzakelijk is voor hun businesscase
    c. Producenten zijn gedreven door (de mogelijkheden van) hun productiecapaciteit(en)
7. De wens is dat het Rijksvastgoedbedrijf een bijdrage levert naast het afgeven van haar commitment:
    a. Aanleveren van biomassa vanuit bijvoorbeeld Rijkswaterstaat of Defensie
    b. Het stimuleren/bevorderen van vergunningen t.b.v. de productie van groen gas
8. Het is voor de inschrijvende partijen goed mogelijk om voor 15 jaar in te schrijven waarbij iedere 5 jaar de prijzen worden herzien op marktconformiteit en op basis van een eventueel veranderde situatie aanpassingen gedaan kunnen worden.
9. Er is behoefte dat in de uitvraag helder en concreet wordt geformuleerd: Wat voor een groen gas en met welke kwaliteit groen gas geproduceerd dient te worden om te voorkomen dat de aanbesteding een prijswedstrijd wordt.

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Inhoud

Samenvatting Marktdag Groen gas 2

1 Marktdag Groen gas 5
1.1 Aanleiding marktdag 5
1.2 Doelstelling marktdag 6
1.3 Start marktdag 6
1.4 Uniek moment 7

2 Groen Gas(t)sprekers 9
2.1 Mathieu Dumont – Realisatie van de groen gas productieketen 9
2.2 Wolter Elbersen - Omzetting biomassa naar groen gas 11
2.3 Dick Hagoort - Financiering Groen gas projecten 13

3 Werkgroepen 14
3.1 Werkgroep ronde 1 14
3.2 Werkgroep ronde 2 16
3.3 Conclusies Werkgroepen ronde 1 17
3.4 Conclusies Werkgroepen ronde 2 18

Bijlage 1 Programma Marktdag 18 april 2018 19
Bijlage 2 Aanmeldingsprocedure en deelnemers 20

1 Marktdag Groen gas

Het Rijksvastgoedbedrijf wil uiterlijk in 2030 haar gehele gasbehoefte als groen gas inkopen en zo bijdragen aan de verduurzaming van de Nederlandse energievoorziening. Deze wens past bij de duurzame ambitie van de Rijksoverheid om "van het gas af" te komen. In de transitie om van het aardgas af te komen is veel tijd nodig en daarom wordt voor de komende jaren het nog benodigde gas zoveel mogelijk als groen gas ingekocht. Hiervoor heeft het Rijksvastgoedbedrijf op 18 april 2018 een marktdag georganiseerd waarop marktpartijen die werkelijk kunnen bijdragen aan de levering van ongeveer 70 miljoen m3 groen gas bij elkaar zijn gekomen. Voor de dag zijn energieleveranciers, groen gas producente, financiers en partijen uit de biomassaketen uitgenodigd om de groen gas behoefte van het Rijksvastgoedbedrijf te bespreken. De dag heeft plaatsgevonden in het New Babylon Meeting Center in Den Haag en duurde van 9:00 tot 13:00 uur. Het volledige programma van de marktdag is in bijlage 1 toegevoegd.

1.1 Aanleiding marktdag

De huidige leveringsovereenkomsten van de Rijksoverheid voor levering van aardgas lopen van rechtswege op 31 december 2019 af. De Rijksoverheid, categorie Energie Rijk, is voornemens een aanbesteding te starten ten behoeve van de levering van duurzaam gas vanaf 2020. Vanuit de voorbeeldfunctie van de Rijksoverheid wil de het Rijk door deze aanbesteding de productie van groen gas stimuleren. Het Rijksvastgoedbedrijf treedt hierin op als opdrachtgever namens de 4 departementen: Defensie, Justitie en Veiligheid, Infrastructuur en Waterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf.

De Rijksoverheid gaat het gasverbruik in de toekomst zoveel mogelijk minimaliseren door energiebesparende maatregelen versneld door te voeren en op locaties waar dit mogelijk is, aan te sluiten op warmteprojecten. Voorzien wordt echter, dat de Rijksoverheid nog lang (> 15 jaar) een behoefte zal hebben aan gas. Het totale verbruik in 2020 zal ongeveer 100 miljoen m3 per jaar zijn en zal afnemen tot naar schatting maximaal 70 miljoen m3 rond 2030 door besparingsmaatregelen. De besparingsmogelijkheden zijn conservatief ingeschat en kunnen ook een grotere impact hebben.

De markt wordt gevraagd om in 2020 per direct de jaarbehoefte van initieel 100 miljoen m3 per jaar standaard aardgas te leveren in combinatie met CO_2 compensatiecertificaten en vervolgens in een groeipad van 5 jaar tot maximaal 15 jaar tot 70 miljoen m3 groen gas per jaar te leveren. Gezien de omvang van het gevraagde volume zal gevraagd worden om zoveel mogelijk gas aan te bieden, afkomstig van nieuw ten behoeve van deze opdracht te realiseren installaties teneinde verdringing en marktverstoring te vermijden. De Rijksoverheid wil bijdragen aan de energietransitie door met deze aanbesteding de samenwerking in de keten van biomassa tot groen gasproductie te stimuleren. Ook marktpartijen van alternatieve productiemethodes voor groen gas die binnen de gewenste termijn kunnen bijdragen aan de levering zijn welkom om bij te dragen aan deze samenwerking.

De aanbestedende dienst, het Rijksvastgoedbedrijf, ziet deze aanbesteding als een unieke kans voor marktpartijen die een rol willen spelen in de groen gas markt. Immers, de zeer ambitieuze vraag naar 70 miljoen m3 per jaar groen gas, is afkomstig van de Rijksoverheid, een financieel zeer solide afnemer. Tevens is de Rijksoverheid bereid om oplossingen te zoeken in samenwerking met relevante marktpartijen. Deze zienswijze wordt bevestigd door de deelnemers aan de Marktdag. Er zijn dan ook partijen uit de gehele groen gas keten aanwezig. Partijen die actief zijn op het gebied van energielevering, biomassa levering, gasproductie en financiering of partijen die actief zijn in meerdere disciplines.

1.2 Doelstelling marktdag

De doelstelling van de marktdag was drieledig. Ten eerste wilde het Rijksvastgoedbedrijf de markt vooraf informeren over de ambitieuze doelstellingen en de ambities van het Rijk ten aanzien van de inkoop van groen gas. Daarnaast diende de marktdag om aanvullende informatie te vergaren over de (on)mogelijkheden van deze doelstellingen in de komende Europese aanbesteding. Tot slot wilde het Rijksvastgoedbedrijf marktpartijen uit verschillende disciplines bij elkaar brengen om daarmee de samenwerking binnen de gehele groen gas keten te bevorderen en zo de kans van slagen van de ambities te vergroten.

1.3 Start marktdag

Piet Glas, Categoriemanager Energie Rijksoverheid, en gastheer opent op 18 april 2018 de marktdag door te bespreken waarom de Rijksoverheid groen gas wil gaan inkopen.

Nederland en de Nederlandse overheid willen van het Groningse gas af. De nadelige effecten van de productie in Groningen moeten stoppen en daarom moet de gaskraan daar dicht. Bovendien wil het Rijksvastgoedbedrijf uiteindelijk CO_2 neutraal worden. Op basis van voorgaande doelen streeft het Rijksvastgoedbedrijf naar een gasverbruik van nul. Echter, de huidige situatie is zo dat bijvoorbeeld veel gebouwen van het Rijk door gasgestookte installaties worden verwarmd. Aangezien deze situatie niet zomaar veranderd kan worden is groen gas noodzakelijk voor de gewenste transitie. Daarnaast wil het Rijksvastgoedbedrijf middels deze uitvraag haar voorbeeldfunctie gebruiken om de inkoop van duurzame energie, en dus ook groen gas, te stimuleren.

Het huidige afnamevolume aardgas van 100 miljoen m3 per jaar zal dalen naar 70 miljoen m3 aardgas per jaar in 2030. Het Rijk heeft momenteel ongeveer 1030 aansluitingen, waarvan 160 grootverbruik aansluitingen. Het resterende volume van 70 miljoen m3 wil het Rijksvastgoedbedrijf duurzaam inkopen in de vorm van groen gas. Daarbij beseft Piet Glas zich terdege dat dit volume een zeer groot deel is van de huidige jaarproductie groen gas (2017: ongeveer 100 miljoen m3/jaar) en het Rijksvastgoedbedrijf wil bewust de markt niet verstoren met deze uitvraag.

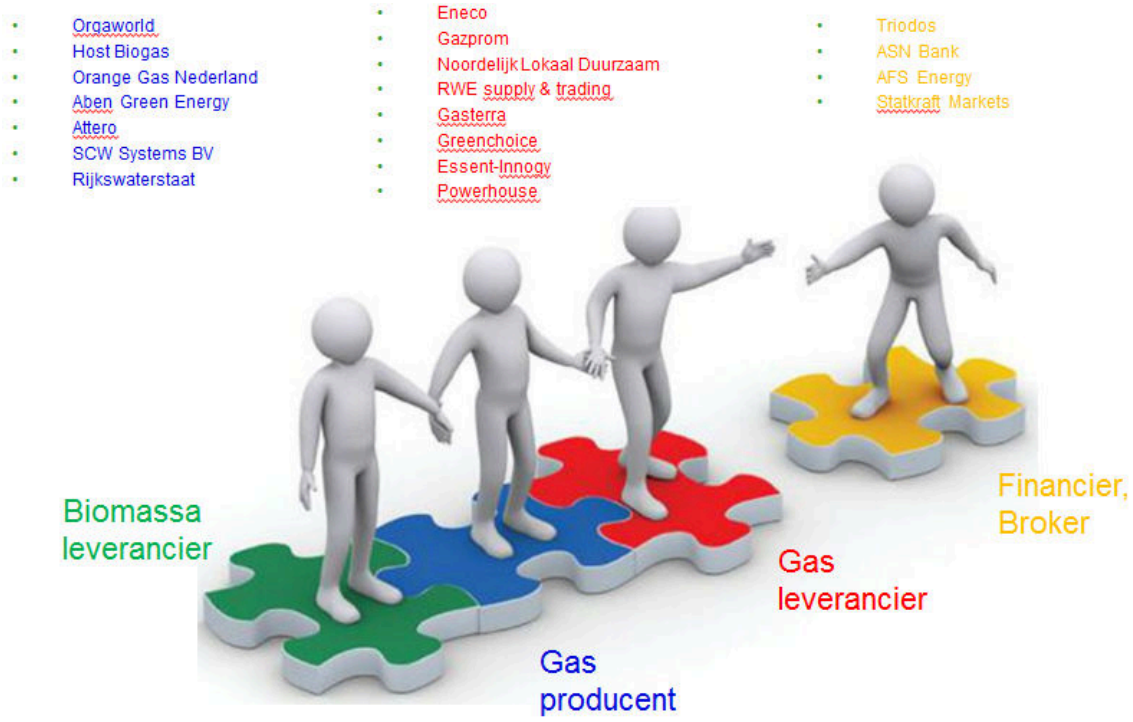
Het Rijksvastgoedbedrijf is momenteel nog onzeker over de uitvraag, hoe zij die moet formuleren en hoe de antwoorden moeten worden beoordeeld. In een aanbestedingsprocedure ligt alles vast. Daarom zal er veel aandacht zijn voor een gedegen voortraject waarin, onder andere tijdens de marktdag, samen met de markt gezocht wordt hoe de aanbesteding ingericht moet worden. Deelnemers worden daarom van harte uitgenodigd suggesties te doen hoe tot de juiste contractvorm te komen. Daarbij gelden vele onzekerheden bijvoorbeeld ten aanzien van het toekomstige volume. Het uitgangspunt is echter om een lange termijn overeenkomst aan te gaan om investeringen de moeite waard te laten zijn. Het Rijksvastgoedbedrijf ziet het als een zoektocht hoe zij deze doelstellingen gaat realiseren. Het doel van vandaag is dan ook om de markt te stimuleren om daarmee zo snel mogelijk aan de slag te gaan.

Er is 1 iemand in de zaal aanwezig die het antwoord op de volgende vraag heeft: ‘Hoe kan het Rijksvastgoedbedrijf 70 miljoen m3 groen gas uitvragen?’ Het antwoord wordt niet expliciet gegeven maar is gerelateerd aan de nieuwe routekaart energie 2050 welke op 23 april 2018 wordt gepubliceerd. Daarnaast is de consensus dat er vele antwoorden en mogelijkheden zijn om deze vraag te beantwoorden. Er zijn veel verschuivingen in de markt welke kansen bieden.

1.4 Uniek moment

Paul Eijkman, business development manager en consultant bij Hellemans Consultancy, benoemt plenair deze marktdag als een uniek moment. De doelstelling van 70 miljoen m3 per jaar groen gas is een enorme vraagvergroting ten opzichte van het huidige beschikbare volume van 100 miljoen m3 per jaar. Daarnaast is de Rijksoverheid een financieel zeer solide klant die bereid is om mee te denken met de markt en die open staat voor een lange termijn contract. Op basis van deze criteria gaat de marktdag over een zeer interessante kans voor marktpartijen.

Daarnaast is deze marktdag een uniek moment omdat de gehele groen gas keten is vertegenwoordigd. Er zijn partijen aanwezig die actief zijn op het gebied van energielevering, biomassa levering, gasproductie en financiering of in meerdere disciplines. In bijlage 2 is de volledige deelnemerslijst toegevoegd.

Bij de publicatie van de aankondiging van de marktdag op TenderNed zijn een aantal vragen meegestuurd. Partijen zijn gevraagd met hun aanmelding antwoord te geven op deze vragen. Paul Eijkman geeft een terugkoppeling op de ingediende antwoorden en het beeld dat daarmee geschetst wordt.

1. *Wat moet er in de markt gebeuren?*

De beantwoording op deze vraag liep uiteen van “helemaal niets, de markt is er klaar voor” tot “de huidige productie biogas omzetten in groen gas” tot “meer productie door nieuwe installaties”. Maar ook werden een lange gegarandeerde GvO prijs, een stabieler en ruimer subsidie regime (SDE+) en ruime vergunningsregels genoemd.

2. *Hoe gaat u als marktpartij hieraan bijdragen?*

De meeste partijen geven aan dat zij vanuit hun eigen rol aan deze aanbesteding kunnen bijdragen en zullen moeten samenwerken met andere ketenpartners.

3. *Met of zonder partners?*

Over de noodzaak van samenwerking werd eveneens uiteenlopend geantwoord, waar enkele partijen aangeven bij te kunnen dragen zonder partners terwijl de meeste andere partijen samenwerking essentieel achten.

4. *Welke partners?*

Leveranciers zoeken hierbij de samenwerking op met zowel gasproducenten, brokers als ook coöperaties, terwijl de groen gas producenten vooral de samenwerking zoeken met energieleveranciers.

5. *Openbare aanbesteding geschikt?*

Op de vraag of de openbare aanbesteding een geschikt vorm is om de doelstelling in de markt te zetten geven 7 partijen een bevestigend antwoord. Twee partijen geven aan dat het een geschikt middel is maar noemen de concurrentiegerichte dialoog als alternatief. Tot slot geeft 1 partij aan dat een uitgebreidere consultatie nodig is om deze vraag te beantwoorden.

6. *Plannen voor realisatie capaciteit als onderdeel van het aanbestedingstraject?*

De gunning zal gebaseerd worden op ingediende plannen van aanpak waarin criteria als vergunningsstatus, ontwerpstatus, planning en financiering getoetst worden. Partijen beantwoorden de vraag unaniem met ja en een partij juicht deze vorm zelfs toe.

7. *Aanvullingen of opmerkingen ?*

Een aantal partijen geven nog aanvullende opmerkingen mee. Een partij genoemd de mogelijkheden om ISCC EU certificaten (Europese kwaliteitsnorm voor biomassa) uit te vragen of te gebruiken voor een eventuele transitieperiode. Daarnaast wordt gewezen op de noodzaak van een reële planning van de aanbesteding inclusief 2 vragenrondes, een reëel groeipad en de mogelijkheid van meerdere percelen.

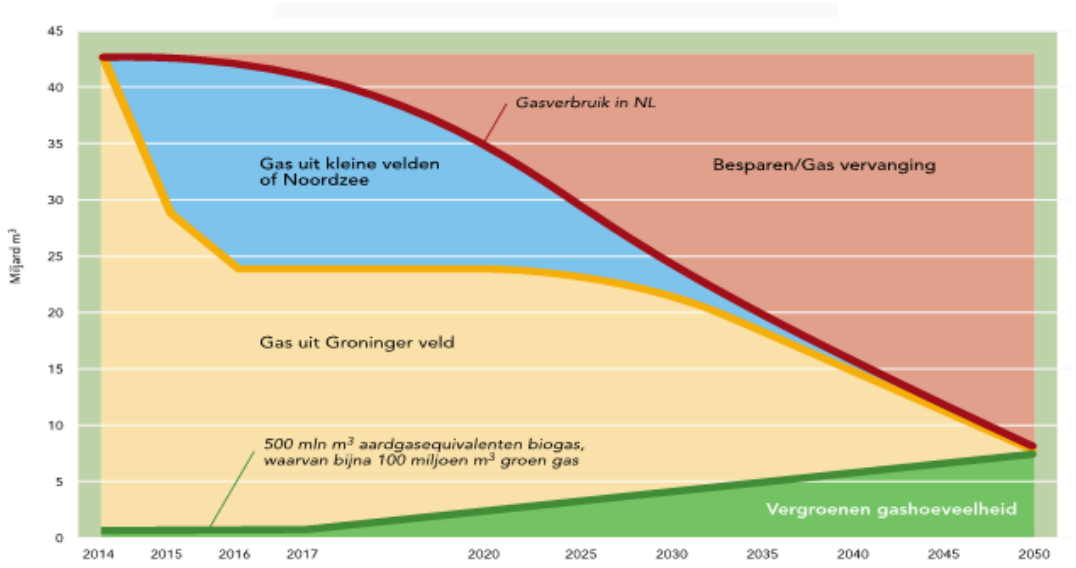
2 Groen Gas(t)sprekers

Tijdens het plenaire deel van de marktdag hebben 3 sprekers hun visie gegeven op verschillende onderwerpen die betrekking hebben op het groen gas vraagstuk.

2.1 Mathieu Dumont – Realisatie van de groen gas productieketen

Mathieu Dumont is senior adviseur bio energie en geothermie bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Onderstaande is een samenvattende weergave van zijn presentatie tijdens de marktdag.

Het totale volume aardgas zal richting 2050 afnemen van 43 miljard naar 6 miljard m3. Het aandeel groen gas zal in diezelfde periode moeten groeien van 100 miljoen naar 6 miljard m3. Navolgend schema wordt gepresenteerd met de opmerking dat daar de recente beslissingen over het stoppen van de winning van het Gronings gas per 2030 nog niet in verwerkt is. De trend is wel duidelijk.

De werkelijke ontwikkeling van groen gas in Nederland is in 2006 opgestart. In 2007 is een eerste visie document gepubliceerd. Sinds 2009 wordt een certificering voor groen gas (Vertogas) gehanteerd, maar dit systeem geldt enkel voor Nederland. In andere Europese landen worden andere certificeringssystemen gehanteerd welke niet op elkaar aansluiten waardoor internationale handel in groen gas niet mogelijk is. Er wordt wel veel overleg gevoerd over de mogelijkheden voor Europese certificering, want er zijn genoeg Europese landen waar (veel) groen gas wordt geproduceerd. In Duitsland vindt relatief veel groen gas productie plaats maar deze groei stagneert. Daarentegen zijn Engeland, Frankrijk en Italië duidelijke groeimarkten. Binnenkort volgt een nieuwe routekaart hernieuwbaar gas.

Het potentieel aan biomassa zit in bestaande dierlijk mest, grasachtige substraten en op lange termijn in zeewier. Een belangrijke reden is dat zij niets anders verdringen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan voedselproductie. De potentie van mest is ongeveer 1 miljard m3 per jaar. Denemarken heeft hierin een aanpak waarbij het verplicht is om minimaal de helft van dierlijke mestverwerking via een vergister te laten lopen. De potentie van grasachtigen is ongeveer 1 tot 1,5 miljard m3 per jaar. Zeewier is als grondstof nog duur en moet verder ontwikkeld worden. Tot slot biedt de techniek van vergassing veel potentie waar veel volume uit zou kunnen komen.

Groen gas past in alle transitiepaden (Warmte, Elektriciteit, Transport en invoer in het gasnet) dus er moet worden nagedacht over het achterliggende doeleinde van het beschikbare groen gas. Voor groen gas zijn er SDE subsidies beschikbaar die zorgen voor een stimulering van 12 jaar.

Jumpstart is een initiatief om ketenvorming te bevorderen. Eén van de voorbeelden die hiervan de noodzaak aangeeft is het feit dat er de afgelopen jaren voor 300 miljoen m3 aan SDE subsidie is verstrekt en er voor 100 miljoen m3 is gerealiseerd. De RVO richt zich ook op het wegnemen van belemmeringen voor de ontwikkeling van de groen gas productie. De RVO ziet dat er met name veel ontwikkelingen nodig zijn als het gaat om het invoeden van groen gas. De productie van de hoeveelheid groen gas van producenten is namelijk over een jaar gezien vrij constant, maar dit geldt zeker niet voor de vraag (seizoensinvloeden). Er zijn gesprekken gaande met netbeheerders om een transportverplichting in te voeren die ervoor zal zorgen dat er voor 8000 uur per jaar kan worden ingevoed. Eén van de oplossingen is dat er ook transport moet kunnen plaatsvinden van het lagedruk net naar het hogedruk net. Hierdoor zullen business cases hoogstwaarschijnlijk aantrekkelijker worden.

Bij de realisatie van nieuwe projecten spelen verschillende onzekerheden een rol. De onzekerheid voor producenten is groot. Hiervoor is ketensamenwerking en financiële participatie nodig. De onzekerheid van de SDE regeling ten aanzien van de hoogte van de SDE vergoeding en de beschikbare SDE categorieën (bv wegvallen van de categorie voor mono mestvergisters) speelt eveneens een grote rol. Tot slot bestaat onzekerheid over de GvO waarde en wie deze blijft toekomen.

In reactie op de presentatie van Mathieu Dumont kwamen vanuit het publiek de volgende vragen en opmerkingen:

- Er wordt enkel gesproken over vergisting, maar hoe zit het met vergassing? Hierover heeft Mathieu minder kennis paraat, maar hij geeft wel aan dat de methode geen verschil zal geven aan de uitkomsten.
- In 2030 is 3 miljard m3 groen gas beoogd en dit moet worden gefaciliteerd. Hiervoor zijn gesprekken gaande met netbeheerders.
- Er is geen internationale handel in gecertificeerd groen gas mogelijk binnen enkele jaren vanwege de verschillen in certificering. Wellicht is dit de in de (nabije) toekomst mogelijk met Denemarken omdat zij ons certificeringsysteem hebben overgenomen.

2.2 Wolter Elbersen - Omzetting biomassa naar groen gas

Wolter Elbersen is senior wetenschapper Food en Biobased research aan de Universiteit Wageningen. Hieronder is een samenvatting van zijn presentatie weergegeven waarin het motto was: "*Weet wat je vraagt, je zou het zomaar kunnen krijgen.*"

Elbersen meldt dat er genoeg biomassa beschikbaar is maar dat deze biomassa niet direct inzetbaar is omdat zij al in andere ketens wordt ingezet of verwerkt. Door een extra vraag naar biomassa voor groen gas productie is er tijd nodig om bestaande ketens te wijzigen.

Er zijn veel biomassastromen inzetbaar voor de productie van groen gas en het overzicht hieronder geeft weer wat de potentie per grondstof is. Een algemene opmerking bij de tabel is dat biomassa grondstoffen niet constant zijn voor wat betreft kwaliteit en aanbod. In de tabel is te zien dat de hoeveelheid geproduceerd groen gas per soort biomassa (gemeten in ton droge stof (ds)) in hetzelfde bereik (150-220 Nm3/ton ds) ligt.

	kton nat	kton ds	PJ HHV	PJ LHV	Nm3 Groen Gas / ton ds	Miljoen Nm3 Groen Gas	
Gras (productie)	66,667	10,000	181,1	30,5	220	*2,200*	kosten / Feed/fuel alleen resten?
Rundermest, kalvermest en varkensmest	**61,145**	**4,892**	**81,5**	-	**150**	**734**	**Goed GHG effect - kosten -**
Energieteelt binnen landbouw	24,750	9,900	196,1	146,5	220	*2,178*	Food fuel, iLUC, overproductei wel
Natte gewasresten akkerbouw	6,567	985	17,8	3,0	200	197	Kosten aanvoer, voorhehandelen nodig
Pluimveemest en andere steekvaste mest	**5,404**	**2,972**	**47,7**	**35,9**	**150**	**446**	**Goed GHG effect - kosten -**
Natuurgras	**2,700**	**1,080**	**19,6**	**14,3**	**175**	**189**	**Schoon aanvoeren nodig, voorbehandelen nodig**
Natte gewasresten tuinbouw	**2,543**	**356**	**6,4**	**0,7**	**175**	**62**	**voorbehandeling nodig / plastic**
Bermgras en gras van waterwegen	**1,600**	**640**	**11,6**	**8,5**	**150**	**96**	**Schoon aanvoeren, voorbehandelen, andere toepassingen**
Natte biomassa bebouwde omgeving	700	490	8,9	7,4	100	49	Niet schoon GFT vergister
Energieteelt buiten landbouw	588	500	9,9	8,9	200	100	Kosten, voorbehandeling nodig
Groenbemester	467	70	1,3	0,2	200	14	Kosten aanvoer, voorbehandelen, nutriënten
					Totaal	**6,265**	
					Niet teelt	**1,787**	

Zoals in bovenstaande tabel is te zien is er voldoende potentie om van biomassa grondstoffen groen gas te produceren, namelijk 1,79 miljard m3. Er zijn veel kanttekeningen te plaatsen als het gaat om de bewerkelijkheid van de verwerking van de verschillende grondstoffen. Complexe bewerkingen zullen extra kosten met zich meebrengen. Er moeten nog veel processen worden geoptimaliseerd om de inzet van de biomassa kostentechnisch rendabel te maken.

Een voorbeeld van een grondstof met veel potentie is mest. Hierin valt nog onderscheid te maken tussen 'oude mest' en 'dagverse mest'. De vraag is hoeveel methaan er bij de 'oude mest' al is ontsnapt en hoe rendabel deze mest is voor de productie van groen gas. Nieuwe mest levert in de keten veel meer groen gas op (factor 3,5) t.o.v. de inzet van oude mest [zie navolgende tabel]. Daarnaast speelt ook het vraagstuk duurzaamheid

een rol, want hoe duurzaam is de inzet van elke vorm van deze biomassa? Er moet gekeken worden naar de CO_2 uitstoot van de hele keten welke in de aanbesteding uitgevraagd zou kunnen worden. Wat betreft CO_2 uitstoot is de inzet van goede mais als bron voor groen gas een slechte keuze terwijl de inzet van mais, ongeschikt voor consumptie door mens en dier, acceptabel is.

	Oude mest	Nieuwe mest
Stalmest per jaar m^3	68 Miljoen ton	68 Miljoen ton
m^3 biogas (per m^3 mest)	9	Tot 40
CH_4 fractie in biogas	0.65	0.56
kg CH_4 per m^3	0.67	0.67
Methaanproductie (Mton CH_4)	0.27	1.02
kg CO_2eq /kg CH_4	21	21
Methaanproductie in Nederland (Mton CO_2eq)	5.6	21.4
hoeveel m3 aardgas uit mest? (Miljoen m3)	**379**	**1451**

Vanuit het publiek worden er een aantal aanvullingen aangegeven. Zo wordt er gezegd dat er momenteel een focus is op de inzet van drijfmest om het 'lekken' van methaangassen te reduceren wanneer 'oude mest' als biomassa wordt ingezet als bron voor de productie van groen gas. Daarnaast wordt opgemerkt dat er bij het opstellen van de routekaart 2050 enkel uitgegaan van de inzet van de biomassa reststromen bij de productie van groen gas.

De potentie van de inzet van biomassa is moeilijk om te zetten in de praktijk, omdat daar blijkt dat bij de aanlevering van bepaalde grondstoffen veel factoren een rol kunnen spelen. Bijvoorbeeld het aanleveren van 'schoon' gras, omdat blijkt dat behalve het scheiden van zwerfvuil ook rekening moet worden gehouden met de 'vervuiling' van aarde. Het is mogelijk om 'schoon' te maaien, maar dit is nog niet geoptimaliseerd en brengt extra kosten met zich mee. Momenteel moet men betalen om maaisel af te kunnen zetten.

Er is voldoende biomassa met voldoende potentie om groen gas te produceren, maar er moet rekening worden gehouden met de vragen of dit tegen een goede prijs en met de gewenste impacts kan worden geleverd en of er geen ongewenste concurrentie van de Food en Feed industrie optreedt?

2.3 Dick Hagoort - Financiering Groen gas projecten

Dick Hagoort is senior adviseur bij Invest NL. Deze paragraaf geeft een weergave van zijn bijdrage aan het plenaire deel van de marktdag.

Nederland beschikt, in tegenstelling tot veel andere Europese landen, niet over een nationale investeringsbank. Binnen het Nederlands Investering Agentschap is daarom sinds 2018 Invest NL actief met als doel om bedrijven en samenwerkingsverbanden te helpen bij het vinden tot toegang tot financiering in de ontwikkelingsfase waarin de markt dat nog niet oppikt en geen financiering verstrekt. Invest NL zorgt voor ontwikkelingen om projecten met een hoog investeringsrisico financieel aantrekkelijker te maken en heeft een mandaat om bij te dragen aan de werkelijke financiering van projecten.

De voorwaarden van deze projecten zijn ten minste:

- Er is een verdienmodel, dus ene positieve business case
- Er moet een maatschappelijk belang of neveneffect mee verbonden zijn
- Er komt geen financiering tot stand met de gangbare marktpartijen
- Het moet aansluiten bij de belangen die Invest NL wil behartigen
- De helft van het project komt tot stand met ander vermogen

In 2018 heeft Invest NL de beschikking over €500 miljoen. Er moet nog wel politieke goedkeuring komen voor het doen van investeringen in projecten. Vanaf 2019 zal Invest NL op dat gebied op afstand staan en kan het zelfstandig investeringen doen. Invest NL heeft voor het doen van investeringen een totaalsom van €2.5 miljard te besteden.

De kerntaken van Invest NL op het gebied van ontwikkeling zijn:

- Het aantrekkelijker maken van een businesscase voor financieringsmaatschappijen
- Adviseren op het gebied van verbindingen tussen (financiële) bronnen die kunnen worden aangewend voor een project
- Plannen uitwerken omtrent risicospreiding
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor financiële overbrugging

De kerntaken van Invest NL op het gebied van financiering zijn:

- Investeringsplatforms inzetten voor langlopende financiering
- Blenden van subsidies ten behoeve van projectfinanciering
- Participeren in eigen vermogen
- Financieel garant staan om een business case financieel te versterken

Het is vooralsnog onduidelijk welke belangen er het zwaarste wegen bij de beoordeling van een project op mogelijke investeringen. Met dergelijke belangen wordt gedoeld op financieel rendement en/of maatschappelijke belangen.

3 Werkgroepen

Bij de publicatie van de aankondiging van de marktdag op TenderNed zijn een aantal vragen meegestuurd. De partijen die zich hebben aangemeld hebben met de gegeven antwoorden op deze vragenlijst al een waardevolle bijdrage geleverd waarvan in paragraaf 1.3 een korte samenvatting is gegeven. Deze input is gebruikt in het ontwerp en vormgeving van de marktdag zelf. Om deelnemers in staat te stellen zich voor te bereiden op de werkgroepen zijn de 3 onderstaande, aanvullende vragen met de definitieve uitnodiging meegestuurd welke op tijdens de marktdag gezamenlijk met alle deelnemers zijn behandeld.

Vragen

1. *In een aanbesteding zal een groeipad en verwachte toekomstige beschikbaarheid worden uitgevraagd in een plan van aanpak. Wat is volgens u een realistisch groeipad en op welke wijze is de verwachte toekomstige beschikbaarheid verifieerbaar?*

2. *Het Rijk zal steeds minder gas nodig hebben door o.a. energiebesparing en afstoting van gebouwen. De gasbehoefte in 2030 is op dit moment moeilijk vast te stellen. Hoe kunnen wij dit optimaliseren, zodat flexibiliteit voor de opdrachtgever en afnamegarantie voor opdrachtnemer gegarandeerd is? Is de voorgenomen looptijd van 3 x 5 jaar daarin een reële optie?*

3. *Is een vaste prijs voor GvO's mogelijk gedurende de gehele contractperiode?*

Op basis van de aanmeldingen is een indeling gemaakt in 2 groepen, groep blauw en groep rood, met als doel om in beide groepen de 4 verschillende ketenpartijen vertegenwoordigd te hebben. De betreffende vraag met een uitleg van de totstandkoming van de vragen is plenair door het Rijksvastgoedbedrijf toegelicht en kort plenair besproken. Vervolgens zijn de groepen onderverdeeld in kleine werkgroepen van ongeveer 2 à 3 personen waarbij de opdracht was om in ongeveer 10 minuten relevante input te bedenken en deze vervolgens op Post-It's te schrijven. Vervolgens hebben alle subgroepen de input van de Post-It's plenair toegelicht en op een bord geplakt.

In de paragrafen 3.1 en 3.2 volgt de weergave van de punten die de verschillende deelnemers op de 'Post-It's hebben verzameld en gedeeld. Onderstaande beschrijving is een weergave van de bijdragen van de deelnemers en is zonder interpretatie opgesteld waardoor tegenstrijdigheden of herhalingen mogelijk zijn.

3.1 Werkgroep ronde 1

Tijdens de eerste werkgroep ronde werd vraag 1 over een realistisch groeipad behandeld. Hieronder is de input van de deelnemers puntsgewijs beschreven.

Groep Blauw:

1. Het is meer dan logisch dat er een groeipad wordt uitgevraagd.
2. Hoe kan er worden gezorgd voor een solide businesscase om groen gas te produceren?
   a. Wellicht met bepaalde subsidiesystemen?
   b. Wat voor type groen gas wil het Rijkvastgoedbedrijf afnemen?
   c. Wanneer moet er worden gestart met productie/levering?
3. Volgens ons is de periode van 3 x 5 jaar een te lange termijn voor een vaste prijs.
4. Het volume is onzeker, dus wat kan inschrijver hiermee doen in het groeipad?
5. Wees als opdrachtgever transparant en voorspelbaar in de beoordeling van het groeipad.
6. Hoe kan het Rijksvastgoedbedrijf financiële zekerheid bieden naast vaste opslagen. Het is namelijk een feit dat twee derde van de groen gas projecten niet wordt gerealiseerd omwille van de financiering.
7. Wij vinden dat de uitvraag in percelen opgesplitst moet worden, omdat:

a. Het volume van 70 miljoen m3 te groot is voor de huidige markt.
b. Er hiermee gesegmenteerd kan worden op aansluitniveau als het gaat om reductie van gasvolume.
c. Het groeipad op korte termijn kan worden ingevuld met CO_2 compensatie certificaten.

8. Start de uitvraag met een kleiner volume (bijvoorbeeld 10% van het totaal). Hiermee wordt tijd gewonnen de totale scope te bepalen (30 of 70 miljoen m3 groen gas).
9. Zorg voor een contractperiode van 15 jaar zodat deze parallel loopt aan de SDE subsidie.
10. De rollen van opdrachtnemer zien er volgens ons als volgt uit:
    a. PV verantwoordelijkheid (balanceren van volumes).
    b. Zorgdragen voor de leveringszekerheid van groen gas.
    c. Contractmanagement voor de levering van GvO's en groen gas.
11. Zorg er als aanbestedende dienst tenminste voor dat:
    a. Er niet wordt plaatsgenomen op de ontwikkelaarsstoel.
    b. De markt wordt gestimuleerd om groen gas te produceren.
    c. Er wordt gekeken naar de inzetbaarheid van biomassa van de overheid.
12. Er zijn verschillende risico's te benoemen;
    a. Het slagen van de ontwikkeling van groen gasprojecten (afbreukrisico).
    b. De hoogte en het bestaansrecht van de SDE subsidies.
    c. De marktwerking van de GvO prijzen.
    d. Het creëren van draagvlak voor het ontwikkelen van grote groen gasinstallaties.
    e. De beschikbaarheid van verschillende biomassastromen voor de productie van groen gas.

Groep Rood:

1. Bij bestaande producenten is weinig beschikbaar. Hun volumes zijn al ergens afgezet en de prijzen zijn hoog.
2. Wordt er gevraagd om volume of om capaciteit?
3. Welke rol zal het Rijksvastgoedbedrijf nemen? Wil zij productiecapaciteit te stimuleren of wellicht gedeeltelijk deelnemer zijn? Of puur als afnemer?
4. Er dient een goede afweging tussen ambitieus groeipad en verstoring van de markt gemaakt te worden.
5. Het is advies is om een langdurig contract aan te gaan en de uitvraag op te splitsen in percelen.
6. Het Rijksvastgoedbedrijf heeft een aantal knoppen om aan te draaien:
    a. werken aan een ontwikkelprogramma.
    b. richten op innovatie.
    c. knelpunten weg te halen.
    d. opdrachten verdelen in verband met risicomitigatie.
    e. maak het niet teveel een resultaatverplichting, maar meer een inspanningsverplichting.
7. De doelstelling betreft forse volumes en de uitvraag moet daarom een combinatie van volumes worden omdat 1 partij dit niet heeft.
8. Het klimaatakkoord bevat gunstige ontwikkelingen, vooral vanuit de vraagkant.
9. Vanuit het SDE subsidie beleid bestaat veel onzekerheid voor de markt.
10. Wellicht bestaan er mogelijkheden om via staatsleningen een stimulans te geven?
11. Voor de aanbesteding is het noodzakelijk te kunnen inschrijven met diverse gasproduktielocaties met verschillen in looptijd, prijs en volume waardoor geen onbedoelde drempels ontstaan.
12. Daarnaast is het onderscheid tussen bestaand en nieuw volume belangrijk waarvan een mix tot de totale vraag kan voldoen. Daarbij is het advies de laagste prijs als eerste te gunnen.
13. Lange termijn zekerheid garanderen
14. Als er geen SDE+ wordt verstrekt of financiering niet lukt, zou dit een voorbehoud moeten kunnen zijn in deze tender. Het voorbeeld bij het inschrijven op leningen bij het Ministerie van Financien wordt genoemd. Hierbij kunnen alle aanbieders gedurende een maand inschrijven met diverse produkten (die aan de randvoorwaarden voldoen) die ze kunnen aanbieden.
15. De GvO moet los aanbesteed worden van het grijs gas deel. Bij het grijs gas deel kan een deel groen gas opgenomen worden, maar met een vrijblijvende vraag. Daarnaast dient een aparte aanbesteding voor de resterende GvO's uitgezet te worden zodat de producenten ook mogelijkheden krijgen om aan deze aanbesteding bij te dragen. Anders maak je het onmogelijk voor producenten om aan te bieden

aangezien zij niet direct kunnen leveren aan het gasnet waardoor alleen de grote energieleveranciers zouden kunnen inschrijven. Daarmee wordt een onmogelijke samenwerking tussen partijen (tussenhandelaren, producenten en leveranciers) verlangd. Bovendien gaan producenten steeds meer de GvO's direct aan eindgebruikers leveren. Die paar energieleveranciers zouden dan dus alle (dezelfde) producenten langs moeten gaan (extra loket) wat een prijsopdrijvend effect zal hebben en tot onnodig rare constructies zal leiden.

16. Bij de eerste inschrijfperiode zou de ingangsdatum van die 5 jaar flexibel gehouden kunnen worden. Wanneer het Rijksvastgoedbedrijf de tijdsinkadering niet star maakt creëer je noodzakelijke flexibiliteit voor zowel bestaande als nieuwe producenten.
17. De beoordeling dient gedaan te worden obv van een kwalitatief plan van aanpak om installaties te implementeren. Bij de beoordeling (track record of penalty) is eveneens de splitsing tussen bestaand en nieuw relevant.
18. Voor de tweede periode kan de looptijd opgerekt (10-12 jaar) waarbij nieuwe projecten is voor het additionele volume zorgen en bestaande projecten voor het basisvolume.
19. Een groeipad is niet zozeer belangrijk. Hoe erg is het als het een half jaar later start? Het gaat om hoeveel je per jaar kan toevoegen om je doel te halen.
20. De markt van groen gas is nog inefficiënt en onvolwassen.

3.2 Werkgroep ronde 2

Tijdens de tweede werkgroep ronde werden vraag 2 en 3 over flexibiliteit en de mogelijkheden van een vaste prijs besproken. Hieronder is de input van de deelnemers puntsgewijs beschreven.

Groep Blauw:

1. Hoe zit het in de toekomst met de regelgeving van GvO markt? Zijn er tegen die tijd nog wel GvO's?
2. Het Rijksvastgoedbedrijf moet zich niet concentreren op 1 markt maar flexibiliteit nastreven:
    a. Trapsgewijs zelf opwekken.
    b. Trapsgewijs inkopen van GvO's.
3. Een vaste GvO en CO_2 prijs is passend in de huidige marktsituatie.
4. Wat doet de Rijksvastgoedbedrijf met overschotten/tekorten van groen gas en hoe is het prijsrisico gedekt?
5. Een leverancier heeft de wens dat het Rijksvastgoedbedrijf voor 15 jaar haar commitment verleent aan een leveringsovereenkomst waarbij iedere 5 jaar de prijzen worden herzien om deze marktconform te houden.
6. Er wordt geadviseerd om iedere 5 jaar een aanbesteding uit te zetten waarbij 25% van het totale huidige volume (25 miljoen m3) wordt uitgevraagd. Hiermee komt het totale volume rond de 70 miljoen m3 groen gas na 15 jaar. Daarnaast wordt de markt hiermee niet ineens verstoord door een hele abrupte verdubbeling van de productiecapaciteit.
7. Het wordt aangeraden om volumes niet vast te leggen in de uitvraag. Hierdoor zullen enkel de grote partijen over blijven.
8. Er is voldoende biomassa beschikbaar en momenteel is er een strijd om op de snelste en makkelijkste methode biomassa voor o.a. groen gas te verkrijgen.
    a. De werking van de biomassastromen is nog een leertraject.
    b. De vraag is wanneer zijn biomassastromen additioneel.
    c. Daarnaast moet er worden besloten welke biomassa er kan worden ingezet. (bijvoorbeeld mest of gras?
9. Er kan een bandbreedte worden ingebouwd om de gewenste flexibiliteit te kunnen waarborgen. Het is wel belangrijk om te vermelden dat deze bandbreedte zal worden in geprijsd.
10. Het is goed mogelijk om voor 15 jaar groen gas in te kopen, mits:
    a. Er staatsteun beschikbaar wordt gesteld voor de productie van groen gas.
    b. Er hoogcalorisch biomassa door het Rijksvastgoedbedrijf kan worden aangeleverd.

11. Het is de vraag of het Rijksvastgoedbedrijf met een overeenkomst van 15 jaar voor de inkoop van Groen gas de markt voor groen gas kan stimuleren, omdat deze markt voorzien is van een ruime afzetmarkt, maar juist de behoefte heeft aan:
    a. De verstrekking van vergunningen t.b.v. de productie.
    b. Een toekomst voor en in de SDE+ subsidie.
    c. Een financieringssysteem zodat de productiecapaciteit die beoogd is daadwerkelijk kan worden gerealiseerd.

Groep Rood

1. Er zullen gebouwen van het Rijk aangesloten worden op warmtenetten, energiebesparende maatregelen doorgevoerd en panden afgestoten. Hoe dekken we dit af?
   a. Door de scheiding van gas en GvO's waarmee het Rijk de mogelijkheid houdt GvO's te kunnen verkopen.
   b. Door een andere aanpak, namelijk door jaarlijks een open inschrijving te houden en beter zelf het aanbod te laten aansluiten bij de vraag.
2. Daarbij zou het Rijksvastgoedbedrijf zich zeer strak moeten richten op volumemanagement en niet vooraf de gasprijs vastleggen.
3. Financiële risico's afdekken met een bank is voor het Rijksvastgoedbedrijf lastig. Een optie is om risico's te verdelen tussen de diverse partijen door middel van een buy/resell opties (overschotmanagement).
4. Voor de aanbesteding kan een basisvolume wat strategisch nodig is gehanteerd worden plus een surplus. Daarbij kan het Rijksvastgoedbedrijf het hele volume vastleggen, maar eventuele restvolumes aanbieden aan andere (gemeentelijke) overheden die kort cyclisch inkopen.

3.3 Conclusies Werkgroepen ronde 1

Ter afsluiting van de werkgroepen hebben de groepen blauw en rood plenair hun conclusies gedeeld met alle deelnemers. Hierbij is per ronde door beide groepen hun samenvatting gegeven..

Vraag 1: In een aanbesteding zal een groeipad en verwachte toekomstige beschikbaarheid worden uitgevraagd in een plan van aanpak. Wat is volgens u een realistisch groeipad en op welke wijze is de verwachte toekomstige beschikbaarheid verifieerbaar?

Groep Blauw:

1. Hoe zit het met het toekomstperspectief en de regelgeving van SDE+ subsidie?
2. Er zijn nog onderliggende vragen aan de uitvraag:
   a. Welk type biomassa is gewenst als bron voor groen gas?
   b. Wanneer wordt de eerste productie/levering van groen gas verwacht?
3. Er zijn verschillende partijen met verschillende belangen bij een dergelijke uitvraag:
   a. Financiers zijn op zoek naar zekerheid van een businesscase
   b. Leveranciers vinden dat een groeipad noodzakelijk is voor hun businesscase
   c. Producenten zijn gedreven door hun productiecapaciteit(en)
4. De wens is dat het Rijksvastgoedbedrijf een bijdrage levert naast het afgeven van haar commitment:
   a. Aanleveren van biomassa vanuit bijvoorbeeld Rijkswaterstaat of Defensie
   b. Het stimuleren/bevorderen van vergunningen t.b.v. de productie van groen gas

Groep Rood:

1. De vraag is of het Rijksvastgoedbedrijf een productiecapaciteit of productievolume moet uitvragen.
2. Er zijn veel groen gas projecten in ontwikkeling, maar deze worden voornamelijk om financiële redenen niet gerealiseerd.
3. Er wordt geadviseerd om de uitvraag op te splitsen in percelen.
4. Daarnaast kan er worden gedacht over de splitsing van de uitvraag van gas en die van GvO's.

5. Additionele opwek zal moeten worden gestimuleerd en waak ervoor dat de uitvraag niet zorgt voor onrust in de markt.

3.4 Conclusies Werkgroepen ronde 2

Tot slot hebben de werkgroepen hun conclusies naar aanleiding van ronde 2 toegelicht waarin de onderstaande vraag centraal stond.

Vraag 2: Het Rijk zal steeds minder gas nodig hebben door o.a. energiebesparing en afstoting van gebouwen. De gasbehoefte in 2030 is op dit moment moeilijk vast te stellen. Hoe kunnen wij dit optimaliseren, zodat flexibiliteit voor de opdrachtgever en afnamegarantie voor opdrachtnemer gegarandeerd is? Is de voorgenomen looptijd van 3 x 5 jaar daarin een reële optie?

Groep Blauw:

1. Het is voor de inschrijvende partijen goed mogelijk om voor 15 jaar in te schrijven waarbij iedere 5 jaar de prijzen worden herzien op marktconformiteit en op basis van een eventueel veranderde situatie aanpassingen gedaan kunnen worden.
2. De vraag naar de beschikbaarheid van biomassa blijft bestaan en hiervoor dienen de juiste voorwaarden gecreëerd worden:
    a. Kan er door het Rijk biomassa worden aangeleverd?
    b. Welke voorwaarden worden aan de biomassa gesteld?
3. Er is behoefte dat in de uitvraag helder en concreet wordt geformuleerd wat voor een groen gas en met welke kwaliteit groen gas geproduceerd dient te worden om te voorkomen dat de aanbesteding een prijswedstrijd wordt. Momenteel maken in andere sectoren inschrijvende partijen (bijvoorbeeld aannemers) een schoonheidswedstrijd van hun inschrijving en dat kan hiermee worden beperkt dan wel worden voorkomen.
4. De overheid staat onder een vergrootglas en moet goed weten wat zij van de markt vraagt.

Groep Rood:

Binnen het rode team bestonden verschillende ideeën over de beantwoording van deze vraag waarbij energieleverancier en producenten duidelijk van mening verschillen.

1. Een leverancier heeft risico beperkende ideeën en vind dat er moet worden uitgegaan van een basisvolume.
    a. Het Rijksvastgoedbedrijf kan risico's voor de markt beperken vanuit financiering.
    b. Er wordt geadviseerd andere manieren van aanbesteden te overwegen.
    c. Een basisvolume in de markt te zetten en daarbij een variabel deel uit te vragen.
2. De uitvraag kan worden toegespitst op zowel leveranciers als rechtstreeks aan de producenten van groen gas.
2. Producenten adviseren een uitvraag met een flexibele looptijd, volumes en prijs waarbij tevens onderscheid gemaakt zou moeten worden tussen bestaande productie en additionele productie.
3. Het is voor producenten daarbij essentieel om de levering van aardgas en GvO's groen gas te scheiden en apart aan te besteden.
4. Daarbij zijn zij gebaat bij staatsleningen en zullen daar op in willen schrijven als de mogelijkheden er zijn. Hiermee kan:
    a. De bestaande capaciteit worden gerealiseerd (100 miljoen + 200 miljoen m3 uit de pijplijn).
    b. De huidige productie goed in stand worden gehouden.
4. De wens is dat het Rijksvastgoedbedrijf in haar uitvraag niet toespitst op een bepaald volume, zodat producenten/leveranciers zich kunnen inschrijven met het voor hun op dat moment beschikbare volume.

Bijlage 1 Programma Marktdag 18 april 2018

Het programma van de marktdag zag er als volgt uit:

9:00 uur *Start bijeenkomst, met informele kennismaking met alle andere ketenpartijen die interesse hebben in de aanbesteding rond bepaalde thema's.*

9: 30 uur *Start van het officiële gedeelte, door dagvoorzitter* ***Marcel Collignon****.*
Inhoudelijke toelichting door gastheer ***Piet Glas****, Categoriemanager Energie Rijksoverheid, Rijksvastgoedbedrijf.*

10: 00 uur *Sprekers:*
Mathieu Dumont *- RVO, Senior adviseur bio-energie en geothermie*
Realisatie van de groen gas produktieketen

Wolter Elbersen *- Universiteit Wageningen, Senior wetenschapper Wageningen Food & Biobased Research - Omzetting biomassa naar groen gas*

Dick Hagoort *- Invest NL, senior adviseur Financiering van groen gas projecten*

11:00 uur *Pauze*

11.15 uur *Werkgroepen*
Hier gaan wij in de 2 subgroepen uiteen om aan de slag te gaan met de vragen.

12:30 uur *Afsluiting en lunch, met gelegenheid om informeel verder te praten.*

Bijlage 2 Aanmeldingsprocedure en deelnemers

Het Rijksvastgoedbedrijf wilde op de marktdag spreken over realistische productiemogelijkheden van groen gas. Alleen marktpartijen die daadwerkelijk als leverancier van groen gas optreden ofwel onderdeel uit maken van de productieketen die groen gas produceert zijn uitgenodigd. Om te kwalificeren voor een uitnodiging dienden partijen een vragenlijst in te vullen en met de aanmelding mee te sturen. De beantwoording van de vragen (zie paragraaf 1.3) is tevens als input voor de marktdag gebruikt maar is voor dat doel geanonimiseerd.

Segment	**Organisatie**
Biomassa	Orgaworld
Biomassa	Rijkswaterstaat
Bouwer	HoST Biogas BV
Broker	AFS Energy
Financiers	Triodos
Financiers	ASN Bank
Financiers	ASN Bank
Leveranciers	Eneco
Leveranciers	Eneco
Leveranciers	Eneco
Leveranciers	Gazprom
Leveranciers	Gazprom
Leveranciers	Noordelijk Lokaal Duurzaam
Leveranciers	RWE supply & Trading
Leveranciers	RWE supply & Trading
Leveranciers	Gasterra
Leveranciers	Gasterra
Leveranciers	Greenchoice
Leveranciers	Greenchoice
Leveranciers	Essent (Innogy)
Leveranciers	Powerhouse
Meerdere	Statkraft Markets
Producenten	OrangeGas Nederland 2 B.V.
Producenten	Aben Green Energy
Producenten/biomassa	Attero
Producenten/biomassa	Attero